

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 322/2019-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], a maloletej [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpených advokátom JUDr. Andrejom Garom, Štefánikova 14, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 20 CoP 98/2019-950 z 24. júla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKČIA] a maloletej [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. októbra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA],

██████████ (ďalej aj „matka“ alebo „sťažovateľka“), a maloletej ██████████ ██████████, ██████████, ██████████ (ďalej aj „maloletá“, spolu aj „sťažovateľky“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 20 CoP 98/2019-950 z 24. júla 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že ██████████, ██████████, ██████████ (ďalej len „navrhovateľ“ alebo „otec“), podal 18. mája 2018 na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) návrh na nariadenie návratu maloletej do krajiny obvyklého pobytu, t. j. do Švajčiarskej konfederácie.

3. O návrhu otca rozhodol okresný súd uznesením č. k. 3 P 62/2018-280 z 22. júna 2018 tak, že nariadil návrat maloletej do krajiny jej obvyklého pobytu, do Švajčiarskej konfederácie. Na základe odvolania podaného sťažovateľkou rozhodol krajský súd uznesením č. k. 20 CoP 171/2018-553 z 26. novembra 2018 tak, že uznesenie okresného súdu č. k. 3 P 62/2018-280 z 22. júna 2018 zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Následne okresný súd vo veci opätovne rozhodol uznesením č. k. 3 P 62/2018-795 z 8. februára 2019 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) tak, že:

«I. Súd nariaďuje návrat maloletého dieťaťa ██████████, nar.: ██████████, (ďalej len „maloleté dieťa“) do krajiny jej obvyklého pobytu do Švajčiarskej konfederácie.

II. Súd nariaďuje matke maloletého dieťaťa ██████████, nar.: ██████████, aby maloleté dieťa navrátila na územie Švajčiarskej konfederácie do 5 dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia.

III. V prípade, že matka maloleté dieťa v súlade s výrokom II. tohto uznesenia na územie Švajčiarskej konfederácie nenavrátí, je otec maloletého dieťaťa ██████████, nar.: ██████████ oprávnený po uplynutí stanovenej lehoty maloleté dieťa prevziať za

účelom jeho navrátenia do krajiny obvyklého pobytu maloletého dieťaťa, t.j. na územie Švajčiarskej konfederácie.

IV. Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.»

5. Sťažovateľka podala proti uzneseniu okresného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

6. Sťažovateľky predovšetkým namietajú, že krajský súd sa nesprávne vysporiadal s otázkou existencie opatrovníckeho práva otca k maloletej, ako aj s existenciou dôvodov podľa čl. 13 písm. b) Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 uverejneného oznámením Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 119/2001 Z. z. (ďalej len „Haagsky dohovor“).

7. V tejto súvislosti sťažovateľky uviedli, že vzhľadom na to, že Haagsky dohovor poskytuje ochranu len osobe, ktorá preukáže, že (1) bola nositeľom opatrovníckych práv k dieťaťu a (2) súčasne tieto opatrovnícke práva skutočne vykonávala, a to v čase premiestnenia alebo zadržania dieťaťa, je justičný orgán v konaní o návrat povinný zistiť, *„aké má konkrétna osoba práva vo vzťahu k dieťaťu podľa právneho poriadku štátu, kde malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním. Následne má posúdiť, s ohľadom na ciele a predmet Haagskeho dohovoru, či je možné považovať tieto práva za opatrovnícke práva v zmysle dohovoru.“*

8. Už v priebehu konania na všeobecných súdoch sťažovateľka opakovane spochybňovala existenciu opatrovníckeho práva otca k maloletej z dôvodu, že maloletá bola zverená rozhodnutím švajčiarskych súdov do osobnej starostlivosti matky a otcovi bol len umožnený styk, aj to len vo veľmi úzkom rozsahu osem hodín mesačne za prítomnosti sociálnej kurately. Podľa sťažovateľiek mali konajúce súdy tieto skutočnosti preveriť a *„v rámci medzinárodnej spolupráce medzi ústrednými orgánmi zmluvných štátov požiadať švajčiarske orgány o vysvetlenie rozhodného práva“*.

9. Až v prípade, že by konajúce súdy ustálili, že otec je nositeľom opatrovníckeho práva v zmysle Haagskeho dohovoru, mohli pristúpiť k posúdeniu, či tieto práva v čase

premiestnenia maloletej aj skutočne vykonával. Je pritom potrebné mať na zreteli, že Haagsky dohovor striktno rozlišuje medzi opatrovníckymi právami a právom styku, a preto „*premiestnenie dieťaťa, ktoré porušuje iba právo styku rodiča, od ktorého bolo dieťa oddelené, nie je neoprávneným v zmysle Haagskeho dohovoru*“. V danom prípade bolo podľa sťažovateľiek v konaní preukázané, že „*otec v rozhodnom čase opatrovnícke právo k dieťaťu skutočne nevykonával - o dieťa sa osobne starala matka dieťaťa, pričom otec zároveň na maloletú neplatil žiadne výživné ani nerealizoval právo styku určené v rozsahu 8 hodín mesačne za prítomnosti sociálnej kurately v dôsledku preukázaného násillia. Naopak otec vo svojom návrhu ponúkol dieťa náhradnej rodine - navrhoval dieťa odovzdať do starostlivosti konkrétne vytipovanej talianskej rodine. Z uvedeného teda vyplýva, že otec nevykonával žiadne opatrovnícke právo a nerealizoval ani styk, ktorý mu umožnilo rozhodnutie švajčiarskych súdnych orgánov.*“.

10. Sťažovateľky v ďalšom namietajú, že konajúce súdy pri rozhodovaní o návrate dieťaťa nevychádzali zo starostlivo zisteného skutkového stavu a následne vec nesprávne právne posúdili, keď neaplikovali čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, ktorý upravuje výnimku pre nenariadenie návratu dieťaťa, ak osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Sťažovateľky poukázali na rozsudok Veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 6. júla 2010 vo veci Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku, sťažnosť č. 41615/07, v ktorom ESLP vyslovil požiadavku adresovanú vnútroštátnym súdom rozhodujúcim v návratovom konaní, aby detailne preskúmali celú rodinnú situáciu a uistili sa, že návratom dieťaťa nedôjde k jeho vystaveniu fyzickej alebo duševnej ujme alebo k privedeniu do neznesiteľnej situácie.

11. Sťažovateľky sú toho názoru, že počas konania o návrat mali konajúce súdy dôvody naplnenia čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru preukázané, a keďže tieto dôvody neboli rozporované ani zo strany otca, sťažovateľky ich nepovažovali za potrebné dokazovať. Z uvedených dôvodov považujú sťažovateľky napadnuté uznesenie za prekvapivé, vychádzajúce z nesprávne zisteného skutkového stavu.

12. Za dôvody naplnenia čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru sťažovateľky považujú a) konania vedené vo Švajčiarskej konfederácii, b) násilie páchané na sťažovateľkách, c) nesplnenie záruk pre návrat dieťaťa, d) dlhodobé protiprávne konanie otca a vystavovanie dieťaťa hmotnej núdzi a e) psychický stav maloletej a jej vzťah k obom rodičom.

13. K bodu a) sťažovateľky uviedli, že v konaní vedenom vo Švajčiarskej konfederácii, v ktorom bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti matky, bolo preukázané „*domáce násilie, nevhodné správanie sa otca k sťažovateľkám, prenasledovanie matky a neplnenie vyživovacej povinnosti otca k maloletej*“ a z tohto dôvodu bol otcovi „*výrazne obmedzený styk s maloletou, t. j. každú prvú a tretiu sobotu v mesiaci v čase od 14:00 hod. do 18:00 hod. výlučne v doprovode pracovníkov sociálnej kurately*“. Sťažovateľky ďalej uvádzajú, že otec sa opakovane dožadoval „*prezverenia maloletej*“, no všetky jeho návrhy boli švajčiarskymi súdmi zamietnuté. Sťažovateľky upriamujú pozornosť na jeden konkrétny návrh otca zo 6. marca 2017, ktorým sa mal domáhať umiestnenia maloletej do náhradnej rodiny, čo podľa nej len potvrdzuje, že otec nemá o maloletú záujem.

Sťažovateľky ďalej uvádzajú, že vo Švajčiarskej konfederácii je vedené proti sťažovateľke trestné stíhanie pre trestný čin zanedbania starostlivosti a výchovy a trestný čin únosu maloletého dieťaťa, a preto sa domnievajú, že po návrate na územie Švajčiarska by mohla byť sťažovateľka väzobne stíhaná a maloletá by jej mohla byť odňatá zo starostlivosti. Vzhľadom na obmedzený styk otca s maloletou z dôvodu preukázaného nevhodného správania sa k nej sa obáva umiestnenia maloletej v detskom domove.

14. Sťažovateľky poukazujú na to, že „*švajčiarsky súd, ako opatrovnícky súd maloletej, mal za preukázané domáce násilie páchané otcom na sťažovateľke v prítomnosti maloletého dieťaťa*“, a práve na podklade týchto skutočností bolo rozhodnuté o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti sťažovateľky a stanovení asistovaného styku otca s maloletou vo vymedzenom rozsahu. V tejto súvislosti poukázali na viaceré listinné dôkazy (správy z polície, správy o pobyte matky v azylovom dome pre ženy z úradu na ochranu detí a dospelých, potvrdením o pobyte v azylovom dome), ktoré konajúce súdy vyhodnotili v rozpore s tým, ako boli tieto skutočnosti vyhodnotené švajčiarskymi súdmi, čím došlo podľa sťažovateľky k porušeniu zásady legitímnych očakávaní a princípu právnej istoty.

15. Podľa sťažovateľiek nedošlo k naplneniu záruk pre bezpečný návrat maloletej, pretože z vyjadrení, ako aj predchádzajúceho konania otca (neplatenie výživného) vyplýva, že poskytnuté záruky (platenie súdom určeného výživného, úhrada nájmu za byt pre sťažovateľku a maloletú) nebude schopný splniť.

16. Vo vzťahu k bodu d) dlhodobé protiprávne konanie otca a vystavovanie dieťaťa hmotnej núdzi sťažovateľky uviedli, že dôvod, pre ktorý sťažovateľka od otca maloletej odišla, bolo ekonomické vykorisťovanie a nepodporovanie potrieb rodiny. Poukázali na skutočnosť, že otec sa nestará ani o potreby svojich ďalších biologických detí, na ktoré neplatí výživné. V danom prípade ide podľa sťažovateľiek o prípad existencie vážneho nebezpečenstva fyzickej alebo duševnej ujmy alebo privedenia dieťaťa do neznesiteľnej situácie, ktorá *„má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie, vzdelanie a pod.“*

17. Sťažovateľky ďalej uviedli, že *„pri hodnotení najlepšieho záujmu dieťaťa je významným faktorom útlý vek dieťaťa (tri a pol roka), ktorý síce odôvodňuje zvýšenú kapacitu jeho adaptability, avšak z hľadiska ďalšieho zdravého emocionálneho vývoja je nutné rešpektovať úplnú citovú naviazanosť a faktickú závislosť od jedinej osoby trvale prítomnej v jeho živote - matky maloletej. Maloletá svoj život, ktorý si je schopná pamätať, prežila na Slovensku, kde začala chodiť, učiť sa, rozprávať, aklimatizovala sa a adaptovala na podmienky na Slovensku, ovláda iba slovenský jazyk, učí sa po slovensky a nemčinu neovláda vôbec. Maloletá je emočne naviazaná na svoju matku, odmieta sa od nej vzdialiť, teda prostredie vytvárané matkou považuje za svoj domov. Naopak k otcovi ani ku Švajčiarsku nemá žiadnu citovú väzbu.“* Sťažovateľky tiež poukazujú na to, že maloletá je stále kojená, preto je v danom prípade potrebné uprednostniť stabilitu prostredia a emocionálnu naviazanosť dieťaťa na matku, čo je aj v najlepšom záujme dieťaťa.

18. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo podľa sťažovateľiek tým, že a) vo veci konajúce súdy nenariadili znalecké dokazovanie pre účely posúdenia, či by návratom nebola spôsobená

maloletej psychická ujma, b) došlo k nesprávnemu vyznačeniu dátumu vykonateľnosti uznesenia súdu prvej inštancie, keďže namiesto 19. augusta 2019 mal byť správne vyznačený dátum vykonateľnosti 20. august 2019, c) konajúce súdy nezistili starostlivo skutkový stav veci a d) neprihliadli na záujem maloletého dieťaťa.

19. Porušenie základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy podľa sťažovateľiek spočíva v tom, že *„došlo k porušeniu princípu rovnosti zbraní a procesného priestoru účastníkov judikovaného ESLP. Konkrétne tvrdenia preukázané matkou bližšie popísané v čl. III ústavnej sťažnosti považoval súd za nepreukázané /domáce násilie, vystavenie dieťaťa hmotnej núdzi, nezáujem o dieťa, nemožnosť otca splniť prisľúbené záruky, obmedzenie styku otca s dieťaťom/. Naopak tvrdenia otca, ktoré nijako neboli preukázané resp. nemali oporu v dôkazných prostriedkoch / vo vzťahu k výživnému, poskytnutých záruk, záujmu o dieťa a ďalšie/ si súd osvojil ako fakty bez akéhokolvek odôvodnenia, čo ho k týmto záverom viedlo.“*

20. S poukazom na uvedené dôvody sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení, ktorým odloží vykonateľnosť uznesenia okresného súdu v spojení s napadnutým uznesením krajského súdu. Túto požiadavku odôvodňujú tým, že je sú názoru, že *„za predpokladu, že by nedošlo k odkladu vykonateľnosti uvedeného rozhodnutia maloletá by utrpela značnú duševnú ujmu a bola by uvrhnutá do neznesiteľnej situácie bez matky a na území štátu, kam nechce ísť, bola by bez priateľov, bez rodinných príslušníkov zo strany matky, ktorí sú bezpochyby jej najbližšími rodinnými príslušníkmi, nakoľko by musela vycestovať na územie Švajčiarskej konfederácie a bola by oddelená od svojich prirodzených, sociálnych a citových väzieb. U maloletého dieťaťa by sa vzhľadom na všetky vyššie popísané skutočnosti rovnako ako aj vzhľadom na šetrenia vykonané psychológmi objavila výrazná úzkostná symptomatológia v dôsledku okolností, v ktorých by sa maloletá ocitla. Maloletá dnes nie je pripravená na separáciu od sťažovateľky, na separáciu od jej rodinných príslušníkov nachádzajúcich sa na území SR a na separáciu od kamarátskych väzieb, ktoré si úpenlivo vybuďovala. Odložením vykonateľnosti uvedeného rozhodnutia sa naopak zabráni vzniku ďalšej ujmy u mal. ████████, nebude jej zamedzené v styku s matkou tak, ako si to naplánoval otec, maloletá nebude zverená do starostlivosti cudzích tretích osôb a maloletá i naďalej zotrvá*

v známom a rodinnom prostredí, ktoré vždy nazývala a aj nazýva svojim domovom, a to až do rozhodnutia Ústavného súdu vo veci samej. V prípade odchodu mal. [REDAKOVANÉ] na územie Švajčiarska by už náprava bola len ťažko možná skôr nemožná, nakoľko by sa s najväčšou pravdepodobnosťou naplnili obavy sťažovateľky, rovnako ako by v prípade príchodu matky s dcérou do Švajčiarska bola maloletá s najväčšou pravdepodobnosťou od matky oddelená a matka väzobne stíhaná.“

21. V prípade prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie sťažovateľky navrhujú ustanoviť maloletej opatrovníka, [REDAKOVANÉ], tetu maloletej, eventuálne Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, keďže s poukazom na okolnosti prerokovávanej veci a konštantnú judikatúru ústavného súdu je sťažovateľka ako zákonný zástupca pri zastupovaní maloletej v predmetnej veci v konflikte záujmov s maloletou.

22. Na základe uvedených dôvodov sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie označených práv sťažovateľiek napadnutým uznesením krajského súdu, napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Relevantná právna úprava

23. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

24. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

25. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon

č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

26. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

27. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky

28. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

29. Ústavný súd opakovane pripomína, že jeho úlohou pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

30. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že predmetom ústavnej sťažnosti je návrh sťažovateľiek na preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu vo veci medzinárodného únosu dieťaťa, konkrétne rozhodnutia vydaného v tzv. návratovom konaní v zmysle Haagskeho dohovoru.

31. Dôvodom prijatia Haagskeho dohovoru bol záujem na ochrane detí na medzinárodnej úrovni pred škodlivými účinkami ich neoprávneného premiestnenia alebo zadržania a vôľa ustanoviť postup na zabezpečenie ich urýchleného návratu do štátu ich obvyklého pobytu (porov. preambulu Haagskeho dohovoru, ako aj čl. 1 Haagskeho dohovoru).

32. V konaní o nariadenie návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu podľa Haagskeho dohovoru ide o čo najrýchlejšie navrátenie dieťaťa tam, kde žilo v čase pred jeho medzinárodným únosom a kde môže byť v súlade s právom meritórne rozhodnuté o úprave pomerov k dieťaťu. Účelom konania o nariadenie návratu dieťaťa neoprávnené

premiestneného z miesta jeho obvyklého pobytu je zabezpečiť, aby o deťoch rozhodovali súdy štátu ich obvyklého pobytu. Takéto konanie má zároveň pozbaviť únoscu výhod, ktoré získal neoprávneným premiestnením dieťaťa. Skutočnosť, že v cudzine únosca nedosiahne vydanie rozhodnutia o opatrovníckych právach k dieťaťu a riskuje konanie o návrat, by mala tiež pôsobiť preventívne a nabádať rodičov, aby sa nerozhodli uniesť dieťa a uprednostnili vyriešenie sporov o opatrovníckych právach v štáte obvyklého pobytu dieťaťa. Všeobecný súd v tomto konaní rozhoduje len o nariadení alebo nenariadení navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu (pod jurisdikciu tohto štátu); rozhodnutie súdu o navrátení dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu nie je rozhodnutím o opatrovníckych právach ani rozhodnutím o navrátení dieťaťa konkrétnej osobe, resp. rozhodnutím o oddelení dieťaťa od inej konkrétnej osoby.

33. Najlepší záujem dieťaťa v návratovom konaní podľa Haagskeho dohovoru je vždy prvoradý. K naplneniu tejto axiómy Haagsky dohovor pracuje s vyvrátenou domnienkou, že návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je pri neoprávnenom premiestnení dieťaťa alebo jeho neoprávneného zadržania v krajine únosu (alebo tretej krajine) v najlepšom záujme dieťaťa (keďže miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, kde má dieťa rodinné, sociálne, osobnostné a kultúrne zázemie a väzby), s výnimkou tých prípadov, na ktoré pamätajú čl. 12, čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru.

34. V konaní o návrate dieťaťa sú všeobecné súdy príslušné na rozhodovanie o návrate dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru pri posudzovaní existencie dôvodov na nenariadenie návratu dieťaťa podľa čl. 12, čl. 13 alebo čl. 20 Haagskeho dohovoru vedené snahou o ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa v spojení s princípmi práva na súkromný a rodinný život podľa čl. 8 dohovoru, čl. 7 charty, ako aj ústavnými právami garantovanými ústavným poriadkom konkrétneho štátu (v Slovenskej republike ide najmä o čl. 19 ods. 2 ústavy).

35. Aj keď je Haagsky dohovor primárne právnym predpisom určujúcim prostredníctvom kolíznych noriem právomoc súdov členských štátov, nezostáva v rámci jeho normatívneho textu nepovšimnutá otázka zabezpečenia ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa a jeho hmotných práv a na tento účel upravuje výnimky z nariadenia návratu

dieťaťa ustanovené v čl. 12 a čl. 13 Haagskeho dohovoru, resp. zohľadňuje ľudské práva a slobody dieťaťa v zmysle čl. 20 Haagskeho dohovoru.

36. Právna úprava na medzinárodnej úrovni zabezpečuje štandard ochrany týchto práv. Preto čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru ustanovuje, že bez ohľadu na ustanovenie čl. 12 justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

37. Pri posudzovaní napadnutého uznesenia krajského súdu je potrebné nespúšťať zo zreteľa účel Haagskeho dohovoru, ktorým je prioritne ochrana práv dieťaťa a jeho okamžitý návrat do krajiny obvyklého pobytu (teda do pôsobnosti jeho zákonného sudcu), ako aj ochrana práv toho z rodičov, ktorému sa neoprávneným premiestnením dieťaťa porušili jeho opatrovnícke práva. Najlepším záujmom maloletého na účely návratového konania je teda vo všeobecnosti okamžité navrátenie dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu, ak tomu nebránia prekážky nariadenia návratu. Pri interpretácii a aplikácii čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru je preto potrebné zohľadňovať účel Haagskeho dohovoru a aplikovať ho ako výnimku z pravidla s prihliadnutím na mimoriadne okolnosti prípadu, pretože vo svojej podstate smeruje proti samotnému účelu Haagskeho dohovoru.

38. Každá zmena sociálneho a kultúrneho prostredia pri návrate do inej krajiny (aj keď krajiny obvyklého pobytu dieťaťa) predstavuje určité riziko vzniku sociálnych a kultúrnych záťaží pre dieťa, avšak toto riziko je nevyhnutným a prirodzeným dôsledkom napätej situácie medzi rodičmi súvisiacej s neoprávneným premiestnením dieťaťa z vôle len jedného rodiča. Pokiaľ ide o výklad pojmu „vážne nebezpečenstvo“ vystavenia duševnej či fyzickej ujme, ústavný súd už v uznesení sp. zn. II. ÚS 282/2017 z 26. apríla 2017 a následne aj v uznesení sp. zn. II. ÚS 445/2018 z 19. septembra 2018 uviedol, že formulácia čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru pripúšťa nenariadiť návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu len v prípade existencie vážneho nebezpečenstva (nie všeobecného, potenciálneho alebo prirodzene vyplývajúceho zo vzniknutej situácie v rodine), fyzickej alebo duševnej ujmy (relevantnej intenzity) alebo privedenia dieťaťa

do neznesiteľnej situácie (ide o situáciu, ktorá má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie, vzdelania a pod.).

39. Eliminujúce dôvody návratu maloletého dieťaťa do štátu, na ktorého území malo svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru musia byť vnútroštátnymi súdmi zistené a objasnené natoľko dostatočne, aby hrozba vážneho nebezpečenstva fyzickej alebo duševnej ujmy, prípadne neznesiteľná situácia z prikázaného návratu, boli s čo najvyššou mierou pravdepodobnosti vylúčené. Existencia vážneho nebezpečenstva podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru pritom nezahŕňa všetky nepríjemnosti spojené s nariadením návratu, ale len tie, ktoré nemožno požadovať od dieťaťa, aby ich rozumne znieslo [rozsudok ESLP vo veci P. E. a R. F. proti Portugalsku z 5. 2. 2015, ako aj rozsudok ESLP vo veci K. J. proti Poľsku z 1. 3. 2016, v ktorom ESLP navyše uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že to bola matka maloletého dieťaťa, ktorá odmietla jeho návrat do krajiny obvyklého pobytu, bolo na nej, aby preukázala tvrdenia o možných a konkrétnych rizikách podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru]. Výnimky na nariadenie návratu podľa Haagskeho dohovoru musia byť uplatňované striktne (reštriktívne). Ujma, na ktorú poukazuje čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, nemôže vzniknúť len z odlúčenia dieťaťa od rodiča, ktorý dieťa uniesol alebo ho neoprávnene zadržiava. Odlúčenie, nech je pre dieťa akokoľvek zložité, automaticky nespĺňa test existencie vážneho nebezpečenstva (rozsudok ESLP vo veci G. N. proti Poľsku z 19. 7. 2016).

40. Sťažovateľka predovšetkým namieta nesprávne posúdenie existencie a výkonu opatrovníckeho práva, nesprávne posúdenie dôvodov v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, nedostatočné zohľadnenie najlepšieho záujmu maloletej, nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie ňou navrhovaných dôkazov a nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu. Po vecnej stránke sťažnostná argumentácia kopíruje odvolacie námietky sťažovateľky.

41. Reagujúc na sťažovateľkou vznesenú námietku nesprávneho posúdenia opatrovníckeho práva otca k maloletej krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol: „*Pokiaľ ide o výklad pojmu opatrovnícke právo (uvedený pojem úzko súvisí s ustálením obvyklého pobytu maloletej) odvolací súd má za to, že ide o právo, respektíve možnosť a súčasne povinnosť rodiča realizovať výchovu maloletého dieťaťa a týmto spôsobom participovať na jeho výchove a starostlivosti. Opatrovníckym právom teda možno charakterizovať právo a súčasne aj povinnosť rodiča vychovávať maloleté dieťa, starať sa o neho, poskytovať a zabezpečovať mu základné potreby v súvislosti s jeho výchovou a výživou, a rovnako právo určiť miesto jeho pobytu. Podľa názoru odvolacieho súdu v danej veci (vo vzťahu k maloletej [REDAKČIA]) toto opatrovnícke právo obaja rodičia realizovali najprv spoločne a následne (po opustení spoločnej domácnosti zo strany matky) matka výkonom osobnej starostlivosti a otec vo vzťahu k jeho možnostiam. V tomto prípade však odvolací súd udáva, že ani švajčiarsky súd, ani slovenský súd otcovi neobmedzil jeho opatrovnícke právo k maloletej [REDAKČIA], ktoré mu vzniklo priamo zo zákona a následne bolo transformované do rozhodnutia švajčiarskeho súdu vzťahujúceho sa k výkonu práv otca k maloletej (t.j. konkrétne výživné, úprava styku...), pričom vo vzťahu k matke švajčiarsky súd uložil matke povinnosť odovzdať pas dieťaťa s tým, že v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že matka pobytom v zahraničí zjavne porušuje rodičovské práva otca, ktorý nemôže vykonávať právo styku. Ako už súd prvej inštancie uviedol, v danom prípade otec nadobudol opatrovnícke právo zo zákona, vykonával ho, pričom bez súhlasu otca matka nemohla rozhodnúť o mieste pobytu maloletej [REDAKČIA], nakoľko žiaden z rodičov nebol pozbavený svojho práva realizovať opatrovnícke právo k maloletej [REDAKČIA]. V tomto prípade má odvolací súd za to, že vzťahové väzby dieťaťa k prostrediu boli jednoznačne preukázané, opatrovnícke právo vykonávali obaja rodičia, a preto bolo potrebné ku všetkým skutočnostiam zistených súdom prvej inštancie prihliadnuť...“*

42. V ďalšej časti napadnutého uznesenia krajský súd vyhodnotil ako správny aj postup súdu prvej inštancie, ktorý po zistení, že v predmetnej veci došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletého, skúmal dôvody, pre ktoré by nebolo možné nariadiť návrat maloletého dieťaťa v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. V tejto súvislosti krajský súd uviedol: «*V danom prípade sa súd prvej inštancie a súčasne odvolací*

súd zaoberal aplikáciou článku 13 písm. b) v zmysle, ktorého súd nemusí nariadiť návrat dieťaťa ak osoba, ktorá nesúhlasí s jeho navrátením preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. V tomto prípade bolo na matke, aby v rámci konania na súde prvej inštancie v tomto konaní predmetné skutočnosti tvrdila a súčasne preukázala. V tejto súvislosti je však potrebné poukázať na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 176/2015, ako aj na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 93/2018, z ktorých vyplýva: „Výnimky v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru treba vykladať reštriktívne (už len z toho dôvodu, že vo svojej podstate idú proti hlavným cieľom Haagskeho dohovoru). Mali by sa preto využívať len v skutočne odôvodnených prípadoch. Ujma, ktorá je relevantná, ako dôvod pre nenariadenia navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu, nemôže byť len bežná (teda taká, ku ktorej spravidla dochádza, keď dieťa nútené mení miesto svojho pobytu a prostredie, s ktorým sa už zžilo a cíti sa v ňom dobre), ale musí byť vážna a týkať sa podstatných okolností života dieťaťa. Podstatnou ujmom nie sú ale napríklad samotné negatívne dopady rodičovských nezhôd na dieťa. Pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie návratu dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu treba zistené skutočnosti posudzovať vo vzťahu k dieťaťu a jeho záujmom, lebo ono je subjektom, na ktorý má byť v konaní kladený najväčší dôraz. Výnimka, ktorá spočíva v hrozbe vážnej ujmy v zmysle uvedeného článku Haagskeho dohovoru, neposkytuje súdu štátu, do ktorého bolo dieťa unesené, možnosť zvažovať, kde bude dieťa spokojnejšie alebo šťastnejšie; rozhodnutie o tom je vyhradené konaniu vo veci starostlivosti o dieťa pred súdom štátu, kde malo dieťa pobyť pred únosom....“ Záver vzťahujúci sa reštriktívnemu výkladu uplatňovania citovanej výnimky potvrdzuje okrem iného aj výkladová správa k Haagskemu dohovoru, či prax zahraničných súdov a napokon aj samotný ESHP. Pokiaľ ide o výklad pojmu „vážne nebezpečenstvo“ vystavenia duševnej, či fyzickej ujme (v originálnom znení „grave risk of harm“), ústavný súd už v uznesení sp. zn. II. ÚS 282/2017 z 26. apríla 2017 uviedol, že musí ísť o reálne hroziace, a teda nie všeobecné, či potenciálne nebezpečenstvo. Neznesiteľnou situáciou v zmysle tohto ustanovenia je situácia, ktorá má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa, alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu a závažnému (neúnosnému) strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných základných predpokladov - strava, ošatenie, bývanie a pod. V tomto prípade by mohlo ísť napríklad situáciu, kedy má byť dieťa

navrátené na územie štátu postihnutého vojnou, hladomorom, epidémiou, prípadne rodičovi môžu hroziť sankcie z dôvodu náboženského vyznania... a iné. Ústavný súd uviedol, že aj „fyzická, či psychická ujma“ v zmysle tohto ustanovenia musí mať intenzitu „neznesiteľnej situácie“. Uvedené konštatoval Ústavný súd vo svojom Náleze Ústavného súdu; II. ÚS 223/2017-37. Dôkazné bremeno na preukázanie existencie vážneho nebezpečenstva v prípade návratu nesie osoba únoscu. Výnimky na nariadenie návratu musia byť uplatňované teda striktne. Odvolací súd osobitne zdôrazňuje, že ujma, na ktorú poukazuje článok 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, nemôže vzniknúť len z odlúčenia dieťaťa od rodiča, ktorý dieťa uniesol alebo ho neoprávnene zadržiava. Odlúčenie, nech je pre dieťa akokoľvek zložité, automaticky nespĺňa test existencie vážneho nebezpečenstva. (ESLP - G.N. v. Poland, no. 2171/14, 19.Júl, 2016). Rovnako tak nie je možné použiť túto výnimku ako dôvod zamietnutia návratu dieťaťa len preto, že jeho odlúčenie od rodiča-únoscu by bolo bolestivé, alebo len preto, že návrat by mohol byť pre samotné dieťa nepohodlný. Výnimky v zmysle čl. 13 písm. b) sa týkajú len situácií, ktoré idú nad rámec toho, čo možno od dieťaťa rozumne očakávať, aby znieslo (X. Proti Lotyšsku, ESLP).

42. Matka svoje dôvody vzťahujúce sa k aplikácii čl. 13 písm. b) Dohovoru odôvodnila na súde prvej inštancie, ako aj v rámci odvolacieho konania tým, že otec a jeho rodina si z matky doslova spravili slúžku. Ani po narodení maloletej jej nijako nepomáhali, starostlivosť o dieťa bola sústavne výhradne na pleciach matky (otec dieťa napriek žiadosti matky dcérku nepodržal, nevzal, nekočikoval, nekúpal atď. ani raz), pričom matku finančne vykorisťoval. Napätie vyvrcholilo tým, že otec dieťa matke prvýkrát vzal, avšak nevrátil po návrate z prechádzky, kojene 9-mesačné dieťa a odniesol ho na matke neznáme miesto (o čom svedčí policajná správa o udalosti z dňa 25.1.2017). Matke bol umožnený styk s dieťaťom iba v prítomnosti a bydlisku rodičov otca maloletej. Matka preto bola nútená hľadať pomoc v krízovom centre. Otec matku ani dieťa nijako nepodporoval, ponechal si dokonca dávky vyplácané na maloleté dieťa. Otec matku vo Švajčiarskej konfederácii neustále prenasledoval, kontroloval, šikanoval a opakovane fyzicky napádal. Do kočíka maloletej dokonca umiestnil dvakrát GPS. Súčasne matka uviedla, že pre maloletú [REDAKOVANÉ] je preferenčným rodičom, na ktorú je maloletá naviazaná a ich odlúčenie by maloletej spôsobilo jednoznačne psychickú ujmu. Matka má za to, že aj z týchto dôvodov nie je možné

nariadiť návrat maloletej [REDACTED]. Súčasne matka zdôraznila, že medzi maloletou a otcom je jazyková bariéra, nakoľko maloletá neovláda nemecký jazyk, matka súčasne poukázala na dlh na výživnom a z tohto dôvodu poukázala na nezodpovedný prístup otca k plneniu si rodičovských povinností. Matka taktiež zdôraznila, že záväzok otca, ktorý prijal súd prvej inštancie vzťahujúci sa k zabezpečeniu podmienok pre bezproblémový návrat maloletej a to na jeho náklady zabezpečiť samostatné bývanie pre matku a maloletú na obdobie šiestich mesiacov od faktického návratu maloletej s matkou v obci [REDACTED] sa javí ako dôveryhodný, práve z dôvodu absencie príjmu otca. Toto všetko matka uviedla ako dôvody pre aplikáciu výnimky v zmysle čl. 13 písm. b) Dohovoru. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie Veľkej komory vo veci X proti Lotyšsku č. 27853/09 z 26. novembra 2013, rovnako ako matka vo svojom odvolaní, avšak z predmetného rozhodnutia je možné aplikovať na tento prípad iba tú časť, ktorá sa venuje aplikácii Haagskeho dohovoru, avšak nie tú časť rozhodnutia, ktorá sa venuje aplikácii Nariadenia Brusel II, konkrétne článku 11 ods. 4, pretože v danom prípade Nariadenie Brusel II pre absenciu obvyklého pobytu maloletej v členskom štáte Európskej únie nie je možné použiť. V uvedenom rozhodnutí ESJP spresnil, že rozsah skúmania najlepšieho záujmu dieťaťa v konaní o návrate nemá byť totožný (s použitím rovnakých kritérií) s rozsahom skúmania v prípade konania o starostlivosť o dieťa. Európsky súd pre ľudské práva teda upustil od skôr vyslovenej požiadavky detailného prieskumu celej rodinnej situácie v rámci konania o návrate dieťaťa. Konštatoval, že pojem najlepší záujem dieťaťa musí byť pre účely návratového konania interpretovaný v rámci výnimiek obsiahnutých v čl. 12, 13 a 20 Haagskeho dohovoru, ktoré musia byť vykladané reštriktívne. Súd je však povinný reálne a explicitne sa zaoberať skutočnosťami svedčiacimi o potrebe aplikovať výnimku z nariadenia návratu a tieto skutočnosti musia byť hodnotené v rámci čl. 8 Dohovoru. Súdom rozhodujúcim o návrate dieťaťa neprináleží skúmať, v ktorej krajine by bolo alebo mohlo byť dieťa spokojnejšie alebo šťastnejšie, či v krajine únoscu alebo v krajine obvyklého pobytu. Iba súdom v mieste obvyklého miesta pobytu dieťaťa prináleží právo skúmať rodinnú situáciu, čo je aj v súlade s európskou judikatúrou a výkladom. Hĺbkovou analýzou rodinných pomerov sa zbytočne predlžuje konanie, ktorého dĺžka je striktné určená nielen Haagskym dohovorom, ale i Civilným mimosporovým poriadkom a dieťa si postupne zvyká na nové prostredie namiesto toho, aby žilo v mieste obvyklého pobytu

aj so svojím druhým rodičom. Odvolací súd v tomto prípade má za to, že žiadne dôvody tvrdené matkou pre nenariadenie návratu (výnimky citované v článku 13 písm. b) Dohovoru) neboli súdom prvej inštancie ani odvolacím súdom zistené, nakoľko ani jeden z týchto dôvodov uvádzaných matkou v rámci podaného nenaplnia existenciu vážneho nebezpečenstva. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie nezistil žiadne vážne nebezpečenstvo, ktoré by reálne maloletej ■■■■■ pri nariadení návratu na územie Švajčiarskej konfederácie hrozilo, práve naopak prostredníctvom poskytnutia záruky zo strany otca má maloletá zabezpečené spolu s matkou bývanie na území Švajčiarskej konfederácie (je vecou otca, akým spôsobom uvedené skutočnosti zabezpečí, aj pri strate príjmu), má prostredníctvom otca zabezpečené výživné, môžu jej byť adekvátne vyplácané príslušné sociálne dávky a nezanedbateľným nie je ani fakt, že príslušnými švajčiarskymi súdmi je rozhodované o úprave práv a povinností k maloletej ■■■■■, nakoľko iba švajčiarsky súd má v danej veci právomoc konať a rozhodovať o právach a povinnostiach k maloletej. Preto žiadna zo skutočností tvrdená matkou nenaplnila výnimky pre nenariadenie návratu maloletej na územie Švajčiarskej konfederácie. V tomto prípade je možné konštatovať, že dôvody uvádzané matkou pre nenariadenie návratu sú iba bežnými konfliktmi medzi rodičmi, a taktiež ich možno vyhodnotiť ako vyhrotenie vzájomných konfliktných vzťahov rodičov. Ani jeden z týchto dôvodov nenaplnia znaky vážneho nebezpečenstva pre maloletú ■■■■■ pri nariadení návratu maloletej na územie Švajčiarskej konfederácie. Pri výklade týchto dôvodov pre nenariadenie návratu, ktorý matka interpretuje prostredníctvom podaného odvolania, by totiž aplikácia článku 3 Haagskeho dohovoru (t.j. nariadenia návratu za splnenia podmienok) strácala svoj význam a v podstate pri každej jednej situácii, respektíve nezhode rodičov a vyhrotených vzťahoch, ktoré sú pri realizácii premiestnenia maloletého dieťaťa bez súhlasu druhého rodiča bežné, nebolo by možné takýto návrat nikdy nariadiť. Na základe uvedeného odvolací súd ustálil, že neboli dané výnimky v zmysle ustanovenia čl. 13 písm. b) Dohovoru.»

43. Krajský súd vyhodnotil ako nedôvodné aj námietky sťažovateľky o nedostatočnom zistení skutkového stavu veci a nedostatku odôvodnenia uznesenia okresného súdu, keď uviedol:

„43. Vo vzťahu k námietke matky o nevykonaní všetkých ňou navrhovaných dôkazov (znalecký posudok, respektíve zabezpečenie príslušného orgánu Švajčiarskej konfederácie vzťahujúce sa k informáciám o sociálnom prostredí maloletej), odvolací súd poukazuje na nálezh Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 75/96, podľa ktorého z obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR nevyplýva pre všeobecné súdy ústavná povinnosť vykonať všetky dôkazy, ktoré označil účastník konania. Odvolací súd je toho názoru, že súd prvej inštancie vykonal všetky dôkazy potrebné pre rozhodnutie vo veci a v odôvodnení rozhodnutia sa vysporiadal s podstatnými listinnými dôkazmi predloženými oboma rodičmi v konaní. V súvislosti s námietkou matky, že zistený skutkový stav neobstoí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené (§ 365 ods. 1 písm. g) C.s.p.), odvolací súd poukazuje na ustanovenie § 34 C.m.p., v zmysle ktorého v danom civilnom mimosporovom konaní predmetný odvolací dôvod nie je možné použiť. Na záver odvolací súd udáva, že v danom prípade je povinnosťou odvolacieho súdu rozhodnúť čo v najkratšom čase (bezodkladne) na základe skutočností zistených súdom prvej inštancie, a nie vykonávať siahodlhé dokazovanie vo veci, pričom zbytočne dôjde k predĺženiu času, čo je v danom prípade (v prípade návratového konania) neprípustné. Na základe vyššie uvedeného odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne a právne správne potvrdil (§ 387 ods. 1, 2 CSP).

44. Na záver odvolací súd udáva, že z hľadiska zákonnej požiadavky na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, na zachovanie práva účastníka na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, na každý argument účastníka nie je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Súdnemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania, čo sa nepochybne v prejednávanej veci stalo (porovnaj napr. m.m. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 25.9.2012 vo veci Vojtěchová proti Slovenskej republike /sťažnosť č. 59102/08/, nálezh Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 14.9.2011, č.k. I. ÚS 361/2010-34, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17.6.2009, sp.zn. 5 M Cdo 8/2008).“

44. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd v napadnutom uznesení skúmal všetky relevantné aspekty pre rozhodnutie o návrhu navrhovateľa na návrat maloletej na územie Švajčiarskej konfederácie a na všetky pre vec podstatné otázky dal dostatočnú odpoveď. Dospel k záveru, že krajinou obvyklého pobytu maloletej bezprostredne pred premiestnením bola Švajčiarska konfederácia [čl. 3 písm. a) Haagskeho dohovoru], a poukázal na skutkové okolnosti a kritériá, na základe ktorých dospel k tomuto záveru. Vysporiadal sa s otázkou, či premiestnenie maloletej na územie Slovenskej republiky predstavovalo porušenie opatrovníckeho práva – uviedol, že opatrovnícke právo k maloletej nadobudol navrhovateľ zo zákona – narodením maloletej ako jej otec a zároveň manžel sťažovateľky. Uviedol skutkové okolnosti, na základe ktorých dospel k záveru, že navrhovateľ svoje opatrovnícke právo voči maloletej aj reálne vykonával, a taktiež uviedol okolnosti, z ktorých je zrejmé, že navrhovateľ sa s premiestnením a zadržiavaním maloletej na území Slovenskej republiky nezmieril a ani s ním nesúhlasí [čl. 13 písm. a) Haagskeho dohovoru]. Vysporiadal sa aj s otázkou, či je daná existencia dôvodov, pre ktoré by nenariadil návrat maloletej, konkrétne existencia vážneho nebezpečenstva, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie, no sťažovateľkou uvádzané dôvody vyhodnotil tak, že tieto nenapĺňajú znaky vážneho nebezpečenstva pre návrat maloletej do krajiny obvyklého pobytu v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru a predstavujú len bežné konflikty medzi rodičmi a vyhrotenie ich vzájomných konfliktných vzťahov. Vychádzal pritom z riadne zisteného skutkového stavu, aplikujúc relevantnú judikatúru najvyššieho súdu, ústavného súdu, ako aj ESLP. Odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu k výkladu a aplikácii čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru tak ústavný súd vníma ako dostatočné a presvedčivé aj z hľadiska celého radu námietok, ktoré sťažovateľky v podanej ústavnej sťažnosti uplatňovali [napr. násilie páchané na sťažovateľke, hrozba vystavenia dieťaťa hmotnej núdzi, resp. nezáujem otca o maloletú ako dôvody na nenariadenie návratu maloletej do krajiny obvyklého pobytu v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru].

45. Po preskúmaní napadnutého uznesenia krajského súdu ústavný súd zastáva názor, že krajský súd primerane, zrozumiteľne a vnútorne konzistentným spôsobom reagoval na všetky relevantné odvolacie námietky sťažovateľky. Pri svojom rozhodovaní vychádzal

z účelu Haagskeho dohovoru, ktorý sleduje dosiahnutie najlepšieho záujmu dieťaťa v spojení s jeho okamžitým navrátením do krajiny obvyklého pobytu. Ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu a závery v ňom prezentované sú ústavne udržateľné a spĺňajú nevyhnutné požiadavky na odôvodnenie rozhodnutí všeobecných sudov, a nie je ich možné označiť ako arbitrárne a svojvoľné. Z tohto pohľadu námietky sťažovateľiek týkajúce sa vecnej nesprávnosti rozhodnutia, právneho posúdenia veci a nedostatkov pri zisťovaní a ustálení skutkových okolností prípadu (vyvolaného najmä nevykonaním potrebného dokazovania, nesprávnym vyhodnotením dôkazov) nemohol ústavný súd akceptovať. Krajský súd v okolnostiach posudzovanej veci z ústavného hľadiska jasným a primerane dostatočným i zrozumiteľným spôsobom vysvetlil, z akých dôvodov pri rozhodovaní vychádzal. Rovnako tak aplikácia a výklad príslušných ustanovení Haagskeho dohovoru krajským súdom rešpektuje zmysel a účel týchto ustanovení. Ústavný súd preto nemá z ústavného hľadiska relevantné výhrady proti záverom krajského súdu o potvrdení uznesenia okresného súdu o nariadení návratu maloletej do krajiny obvyklého pobytu.

46. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením označených (základných) práv sťažovateľky, preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

47. Nad rámec veci poukazuje ústavný súd aj na to, že je sčasti vecou sťažovateľky, aby svojím konaním eliminovala negatívne dôsledky návratu maloletej na územie Švajčiarskej konfederácie. Z napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že vo Švajčiarskej konfederácii bude mať sťažovateľka spolu s maloletou zabezpečené bývanie (na čo sa otec maloletej zaviazal, pozn.). Pokiaľ ide o negatívne následky, ktoré sťažovateľke podľa jej vlastného vyjadrenia hrozia vo Švajčiarskej konfederácii, tieto nijako bližšie nepreukázala a zároveň niektoré dôsledky, ak by nastali, by boli dôsledkom jej vlastného konania, preto v zásade sa na ne nemôže odvolávať. Je potrebné rešpektovať aj záujem maloletej na kontakte s otcom – navrhovateľom a jeho opatrovnícke právo (právo styku) nemožno ignorovať a eliminovať. Ďalšie otázky, ktoré zjavne presahujú

rámec konania o návrate, t. j. úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej, odôvodnenosť skutočností uvedených v trestnom oznámení navrhovateľa voči sťažovateľke, budú nepochybne riešiť príslušné orgány Švajčiarskej konfederácie.

III.2 K ústavnej sťažnosti maloletej [REDACTED]

48. Ústavný súd konštatuje, že spolu s ústavnou sťažnosťou mu bolo doručené splnomocnenie udelené advokátovi na zastupovanie sťažovateľky, ako aj maloletej [REDACTED] [REDACTED] pred ústavným súdom. Z obsahu tohto splnomocnenia vyplýva, že ho udelila sťažovateľka – matka maloletej ako jej zákonná zástupkyňa na zastupovanie maloletej pred ústavným súdom. Uvedené splnomocnenie v časti, ktorou advokáta splnomocňuje na zastupovanie sťažovateľka ako zákonná zástupkyňa maloletej, ústavný súd nemôže považovať (vzhľadom na okolnosti a špecifické črty posudzovanej veci) za prípustné v tomto konaní pred ústavným súdom. Matka maloletej je totiž v posudzovanom prípade vo vzťahu k jej oprávneniu ako zákonnej zástupkyne udeľovať splnomocnenie právnomu zástupcovi na zastupovanie svojej maloletej dcéry v konaní pred ústavným súdom na účel domáhania sa rozhodnutia ústavného súdu vo svoj prospech v konflikte záujmov. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na § 31 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého „Žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať.“.

49. Z uvedeného vyplýva, že maloletej sťažovateľke [REDACTED] by v prípade prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd musel ustanoviť opatrovníka, ktorý by ju v konaní pred ústavným súdom zastupoval na účely prípadného odstránenia rozporu záujmov medzi sťažovateľkou a maloletou. Vzhľadom na dôvody, pre ktoré odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky smerujúcu proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, je ale zjavné, že aj po prípadnom ustanovení opatrovníka by nemohol ústavnej sťažnosti

maloletej [REDACTED] z rovnakých dôvodov ako odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky (matky maloletej) vyhovieť. Z uvedených dôvodov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní vyhodnotil ústavnú sťažnosť maloletej [REDACTED] ako zjavne neopodstatnenú a z tohto dôvodu ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

50. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu rozhodovať o ďalších procesných návrhoch sťažovateľiek (vrátane návrhu na nariadenie dočasného opatrenia), a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2019

Jana Laššáková
predsedníčka senátu